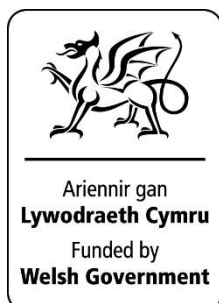

Adnodd yn seiliedig ar bwnc

Bioamrywiaeth

Cyfnod Allweddol 2 (Lefel Uwch)

cadwch keep
gymru'n wales
daclus tidy

Gwybodaeth gefndirol

Bioamrywiaeth yw'r amrywiaeth eang o bethau byw ar y Ddaear. Mae bodolaeth pob ffurf ar fywyd yn cynnwys planhigion, anifeiliaid, pryfed, adar, ffyngau a micro organebau wedi'i gwau yn yr ecosystem a galw yn gartref. Mae pob organeb byw yn rhan o fioamrywiaeth ein hamgylcheddau naturiol ac a wnaed gan ddyn. Ni all bodau dynol oroesi heb ecosystem iach, rydym yn dibynnu arni ar gyfer ein hiechyd, bwyd, diod, aer i anadlu ac ansawdd bywyd.

Yn yr iaith Gymraeg, mae 'cynefin' yn golygu lle, ond yn fwy na hynny, synnwyr o le a chysylltiad â natur. Mae cydnabod pwysigrwydd ein hamgylcheddau naturiol yn hanfodol wrth ddeall sut mae amddiffyn a gwella bioamrywiaeth.

Dengys Adroddiad 'Living Planet' 2020 y World Wildlife Fund fod ymddygiad bodau dynol, o'r ffordd rydym yn byw i'r bwyd rydym yn ei fwyta, yn dinistrio adnoddau naturiol a chynefinoedd sy'n cael effaith ddinistriol ar boblogaethau bywyd gwylt a hefyd ar ein hiechyd a'n llesiant ein hunain.

Safbwynt hinsawdd

Mae'n dra hysbys y gall newidiadau cyflym yn yr hinsawdd effeithio'n ddirfawr ar ecosystemau. Er y bu newidiadau yn yr hinsawdd drwy hanes, pan mae'n digwydd ar gyflymdra nid oes cyfle i rywogaethau addasu sy'n arwain at gollu bioamrywiaeth. Mae pob rhywogaeth a gollir yn cael effaith ar feysydd eraill o'r ecosystem. Os collir rhywogaeth ysglyfaeth, mae'n

achosi prinder bwyd i ysglyfaethwyr neu os collir ysglyfaethwr ar gyfer rhywogaeth benodol, yna mae hynny'n achosi gorboblogaeth o'r rhywogaeth ysglyfaeth heb ysglyfaethwr i'w rheoli. Wrth i'r hinsawdd gynhesu, mae tystiolaeth o rywogaethau yn llwyddo mewn ardaloedd na ddaethpwyd o hyd iddynt o'r blaen ac yn gwthio'r rhywogaethau brodorol allan.

Adeiladu Nyth

Cyfnod Allweddol 2 (Lefel Uwch)

Adeiladu eich nyth eich hun

Pam mae adar yn adeiladu nythod? Beth yw prif hanfodion nyth?

Mae angen i nythod fod yn gryf, amddiffyn yr wyau/cywion rhag y tywydd a'u cadw yn ddiogel rhag ysglyfaethwyr. Mae angen adeiladu'r nyth mewn lle diogel, sicrhau bod modd mynd i mewn ac allan a'i fod yn feddal ar y tu mewn ac yn gryf ar y tu allan.

Sut yr adeiladir nythod? Pa ddeunyddiau maent yn eu defnyddio a pham?

Deunyddiau naturiol, sydd ar gael yn rhwydd yn yr ardal leol, yn hawdd i'w cludo ac yn addas ar gyfer gofynion yr aderyn.

Deunyddiau sydd eu hangen:

- Ystod o ddeunyddiau naturiol ar gael ar dir eich ysgol neu yn yr ardal leol e.e. brigau mawr a bach, , dail sych, glaswellt wedi'i dorri, gwellt/gwair, mwd, plu, mwsogl, gwlân.
- Tegan aderyn os yw'n bosibl.

Cam 1

Meddylwch am leoliad a dyluniad eich nyth. Gallech greu nyth mawr i'ch grŵp ymgynnull ynddo neu greu nythod llai mewn parau neu grwpiau. Dewch o hyd i le diogel i adeiladu eich nyth megis mewn gwrychoedd, o dan fwndel o goed neu yng nghanghennau coeden.

Cam 2

Casglwch eich deunyddiau - meddyliwch yn ofalus ar gyfer beth ydych eisiau defnyddio pob un o'r deunyddiau a chymerwch gymaint ag sydd ei angen arnoch yn unig i osgoi gwastraffu egni.

Her

Cofiwch dim ond eu pigau a'u craffangau all adar eu defnyddio i adeiladu eu nythod. Ceisiwch ddefnyddio un llaw yn unig fel pig aderyn i greu eich nyth.

Cam 3

Meddyliwch am faint a siâp eich nyth a dechreuwch adeiladu. Peidiwch ag anghofio bod angen iddo fod yn ddigon cryf i amddiffyn yr wyau rhag ysglyfaethwyr a'r tywydd. Mae rhai adar yn defnyddio mwd gwlyb i lynu eu nythod at ei gilydd neu'n gweu'r deunyddiau at ei gilydd yn defnyddio eu pigau.

Cam 4

Beth y byddwch yn ei ddefnyddio i leinio'r tu mewn i'r nyth i gadw'r wyau'n ddiogel? Mae adar yn defnyddio plu, mwsogl, ffwr anifeiliaid neu wllân a phlastig neu becynnau o sbwriel weithiau hyd yn oed.

Cam 5

Rhowch eich aderyn yn ei nyth newydd! A ydych chi'n credu y byddai'r nyth newydd yn lle diogel i aderyn go iawn ddodwy ei wyau? Meddyliwch am y rhesymau pam y dewisoch y lleoliad a deunyddiau a pharatowch hysbyseb byr gyda'ch grŵp i werthu eich nyth i aderyn! Meddyliwch 'Lleoliad! Lleoliad! Lleoliad!' a sicrhewch eich bod yn cynnwys holl bwyntiau gwerthu unigryw eich nyth megis y cynefin, ffynonellau bwyd lleol a phethau eraill i annog y preswylwyr newydd. Gallech wneud fideo o'ch hysbyseb neu wneud poster yn arddull y rheiny y gallech eu gweld yn ffenestr Gwerthwyr Tai.

Trafodaeth ddilynol

Pam mae'n bwysig amddiffyn a gwella bioamrywiaeth? Sut mae gan ein hymddygiad fel bodau dynol y potensial i effeithio ar fioamrywiaeth? Meddyliwch am y rhywogaethau gwahanol ledled y byd y gwyddom eu bod mewn perygl ac angen eu gwarchod, rhag beth y mae angen eu gwarchod a sut mae ein hymddygiad yn gyfrifol e.e., straeon proffil uchel megis orangwtangiaid/datgoedwigo/olew palmwydd.

Trafodwch a mapiwch sut y gall ein hymddygiad effeithio ar fioamrywiaeth yn lleol, e.e. adeiladu ar fannau gwyrdd, AstroTurf neu ddefnyddnad yw'n gadael dŵr drwyddo (Non Pours) cymryd lle

glaswellt mewn gerddi, sbwriel a llygredd, defnyddio plaladdwyr megis peledi gwllithod, llenwi llynnoedd, cael gwared ar wrychoedd.

Cysylltiadau â'r Cwricwlwm

Maes Dysgu a Phrofiad - Gwyddoniaeth a Thechnoleg

Datganiad o'r hyn sy'n bwysig:

Mae'r byd o'n cwmpas yn llawn pethau byw sy'n dibynnu ar ei gilydd i oroesi

Mae mater, a'r ffordd y mae'n ymddwyn, yn diffinio ein bydysawd ac yn ffurfio ein bywydau

Maes Dysgu a Phrofiad - Y Dyniaethau

Datganiad o'r hyn sy'n bwysig:

Mae ein byd naturiol yn amrywiol a deinamig, wedi'i ddylanwadu gan brosesau a gweithredoedd dynol

Camau nesaf a syniadau eraill

- Dysgwch fwy am faint o adar a all ddiweddu yn defnyddio deunyddiau a wnaed gan ddyn yn eu nythod - cysylltiad â lleihau sbwriel a gwastraff.
- Ymchwiliwch i sut mae mathau gwahanol o adar yn adeiladu eu nythod e.e. Gwenoliaid - mwd, Palod - mewn tyllau, Gwehyddion (Weaver Birds)- gweu cylchoedd o laswellt a dail, Titw Cynffonhir - mwsogl, cen (lichen) a gweoedd pryfed cop, Brychod y Coed (Mistle Thrush) - addurno gyda phapur a gwastraff plastig.
- Darganfyddwch pa fathau o adar sydd gennych ar dir eich hysgol a pha fath o nyth y byddant yn ei adeiladu.

- Darparwch ystod o ddeunyddiau naturiol ar gyfer adar sy'n nythu ar dir eich hysgol.
- Gwnewch flychau adar ar gyfer tir eich hysgol i annog adar sy'n nythu.
- Cymerwch ran yn 'Big School Bird Watch' yr RSPB.
- Darganfyddwch pa anifeiliaid Prydeinig eraill sy'n gwneud nythod a beth allech chi ei wneud iddynt deimlo'n gartrefol ar dir eich hysgol

